

Received	Reviewed	Published	Doi Number
23.04.2020	30.05.2020	20.06.2020	10.29228/ijlet.43759

Social Problems in the Novels of Muzaffer Buyrukçu

Nuray 3.KARAKAYA¹ & Damla BAĞLIOĞLU²

ABSTRACT

Traces of socialist realism can be seen in the works of Muzaffer Buyrukçu who, succeeded in the stories, diaries and novels of Turkish Literature between 1950 and 2000. The author's novels "Bir Olayın Başlangıcı (1969), Gürültülü Birkaç Saat (1969), Dar Sokaklardaki Duman (1992), Gece Bitmedi (1995), Akan Sular Şarap Olsa (1998), Dışardaki Rüzgâr (1998) ve Ucu Güllü Kundura (1998)" contain social problems affects social structure and individuals. The writer expresses the critical situations in the novels with realistic perspective through social structure and human types of period. Social problems studied in novels that can be seen with different themes like class discrimination, political issues, corruption and poverty in detail. This study is structured by document analysis, which is evaluated within the scope of qualitative research method.

Key Words: Socialist realism, social problems, political issues, corruption and poverty in detail.

Muzaffer Buyrukçu'nun Romanlarında Sosyal Sorunlar

ÖZET

1950-2000 yılları arası Türk Edebiyatının öykü, günlük ve roman türlerinde başarıyı yakalayan Muzaffer Buyrukçu'nun eserlerinde toplumcu gerçekçiliğin izleri görülmektedir. Yazarın *Bir Olayın Başlangıcı* (1969), *Gürültülü Birkaç Saat* (1969), *Dar Sokaklardaki Duman* (1992), *Gece Bitmedi* (1995), *Akan Sular Şarap Olsa* (1998), *Dışardaki Rüzgâr* (1998) ve *Ucu Güllü Kundura* (1998) adlı romanlarında toplum yapısını ve bireyleri etkileyen sosyal sorunlar yer almaktadır. Yazar romanlarda eleştirel durumları dönemin toplum yapısı ve insan tipleri üzerinden gerçekçi bir bakış açısıyla dile getirmektedir. Romanlarda incelenen sosyal sorunlar; sınıf ayrımcılığı, siyasi sorunlar, yozlaşma ve yoksulluk gibi temalar üzerinden detaylı bir şekilde görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Toplumcu Gerçekçilik, Sosyal Sorunlar, Siyasi Sorunlar, Yozlaşma, Sınıf Ayrımcılığı.

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Bülent Ecevit Üniversitesi, nuray.3karakaya@beun.edu.tr, ORCID: 0000-0002-2406-1065

²Yüksek Lisans Öğrencisi, Bülent Ecevit Üniversitesi,damlabaglioglu@gmail.com, ORCID: 0000-0002-0976-9815

Giriş

Türk Edebiyatında roman, öykü ve günlük türünde eserleriyle önemli bir yere sahip olan Muzaffer Buyrukçu (1930-2006); Arnavut kökenli olup Niğde'nin Fertek köyünde doğmuştur. Balkanlarda yaşanan siyasi sorunlardan dolayı ailesiyle birlikte Türkiye'ye göç eden Buyrukçu; Niğde, Manisa, Yalova, İzmir ve İstanbul gibi şehirlerde yaşamını devam ettirmiştir. Buyrukçu, geçim sıkıntısı yaşayan ailesine yardım etmek amacıyla küçük yaşlarından itibaren aşçı yamaklığı, kunduracılık, inşaat işçiliği, frezecilik ve *Son Telgraf* gazetesinde müstahdemlik gibi birçok alanda çalışmıştır.³

Edebiyatla olan bağı, babasının *Son Telgraf* gazetesinde çalıştığı dönemlerde Mahmut Yesari, Oğuz Özdeş ve Suat Derviş gibi önemli isimlerin tefrikalarını okumasıyla başlar. Yazı alanında kendini geliştirerek dönemin önemli gazeteleri (*Yeni Sabah*, *Tanin*, *Son Telgraf*) ve dergilerinde (*Yeditepe*, *Yenilik*, *Kaynak*, *Mavi*, *Varlık*) eserlerini yayımlamıştır. Buyrukçu, edebiyatla olan bağını ve bu bağı gelişimini; "Gece gündüz demeden okuyordum. Kendime bir hedef seçmemiştim. Sürekli okuduğum yerli ve yabancı yazarların yapıtlarından yeteneğine yansıyan ve itici bir niteliğe bürünen güçle bir üyesi olduğum yoksul katmanın yaşamına çevirdim gözlerimi."⁴ sözleriyle açıklamaktadır. Buyrukçu, Moliere, Stendhal ve Shakespeare gibi önemli isimlerden etkilendiğini ve söz konusu yazarların eserlerini defalarca okuduğunu belirtmektedir. Edebiyatta özendiği tek isim ise Dostoyevski olmuştur. Dostoyevski'nin *Suç ve Ceza* adlı yapıtı, onun en sevdiği romanlar arasında yer almıştır.

Buyrukçu, öykü ve günlüklerinin yanı sıra roman türünde de başarılı eserler vermiştir. Öykülerinde olduğu gibi romanlarında da kahramanlarının gerçekçiliği ve toplumdaki sorunları eleştirel bir şekilde dile getirmesiyle dikkat çekmektedir. Eserlerinde 12 Eylül gibi siyasî olayların toplumda oluşturduğu olumsuz etkiler gözlemlenebilmektedir. Toplum yapısını ve sosyal hayatı etkileyen bu tip olaylar, kimi insanların da hayatlarına mal olmuştur. Acı kayıpların yanında kimi insanlar ise aldıkları yaralarla hayatlarına devam etmiştir. Yazar oluşturduğu karakterleri toplumda yer alan ve hayatlarına tanık olunan kişilerden seçtiğini ifade etmektedir.⁵

O dönemin ve Varlık dergisi yazarlarının genel eğilimiyle "toplumcu gerçekçi" bir bilinçle yazdığı eserlerde başarılı olduğu görülen Buyrukçu, birçok ödüle layık görülmüştür. Buyrukçu, 1946'da *Tanin* gazetesinin öykü ödülü, 1959'da "Korkunun Parmakları" ile *Dost* dergisinin birinciliği, "Bulanık Resimler" ile 1962 TDK Hikâye Ödülü, "Kuyularda" ile 1963 Otağ Dergisi En Beğenilen Öykücü, "Kavga" ile 1968 Sait Faik Hikâye Armağanı, "Yüzün Yarı Gece" ile 1994 Yunus Nadi Öykü Armağanı ve 1994 Hâldun Taner Ödülü'nü kazanmıştır.

1950-2000 Arası Türkiye'de Yaşanan Sosyal Sorunlar

18. ve 19. yüzyıllarda Avrupa'da başlayan Sanayi Devrimiyle gelişen ekonominin etkisi tüm dünyaya yayılmıştır. Bu gelişme, ekonomik olduğu kadar toplumsal ve siyasi boyutta da önemli gelişmeler ve değişimler sağlamıştır. Gelişen teknolojiyle birlikte iş gücünün bireyden makineleşmeye geçmesiyle toplumu önemli derecede etkileyen sorunlar ortaya çıkmıştır. 1950'lerde Türkiye'de sanayi ve tarım alanında makineleşme, işsizliğin artmasına neden olmuştur. Özellikle taşradaki kısıtlı iş imkânları yoksulluk sorununu tetiklemiştir. Bu durum insanların taşradan kente göç etmeleriyle sonuçlanmıştır. Kente göç eden köylüler, eğitimsiz ve vasıfsız olduklarından kent yaşamına uyumda güçlük çekerler

³ Andak, Selmi (1962); *Cumhuriyet*, sayı 15735.

Buyrukçu, Muzaffer, *Tanzimat'tan Bugüne Edebiyatçılar Ansiklopedisi*, (2001); Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, cilt1.

⁴ Seçici Kurul: Mehmet Başaran, Vedat Günyol, Tanık Dursun K., Sami Karaören, Zeyyat Selimoğlu (1994); *Cumhuriyet Dergi Eki*, s.5

⁵ Atilla, Özkırmı (1988); *Cumhuriyet Dergi Eki*, s.4

ve zor şartlar altında yaşam mücadelesi verirler. Sanayileşme nedeniyle artan ekonomik göçler, bireyler arasında sınıf ayrımına yol açmıştır. Taşradan gelen “eğitimsiz ve vasıfsız” olan bu insanlar, toplumda ikinci sınıf insan olarak yer alırken sanayi-ekonomi alanında işçi sınıfını oluşturmuşlardır. Bu çerçevede 1950-1980 dönemi Türkiye’de yaşanan siyasi sorunların ana sebebinin ekonomik güç/güçsüzlükten kaynaklandığını söylemek mümkündür, ekonomik gücün belirleyici olduğu yoksulluk, sınıf ayrımcılığı diğer nedenler olarak yer almaktadır. Bu dönem toplum sorunları edebiyatımızda sosyolojik ve eleştirel bir şekilde dile getirilmektedir. Sosyal sorunların temelini oluşturan sınıf ayrımı, Marksist düşüncelere yaklaşan ifadelerle ele alınmıştır.

“Sınıf”, üretimin feodal, kapitalist ya da sosyalist biçimlerinden hangisini ele aldığınıza göre değişen anlamlara sahiptir. Bu nedenle, sınıf kuramı, bütün zamanlar ve mekânlar için geçerli olabilecek bir kategoriler dizisi tasarlamak meselesi değildir. Marks’ın benimsediği bu sınıfa ilişkisel bakış açısı, -Giddens’ın 1973’te adlandırdığı biçimiyle- “sınıf yapılanması”nın, güncel sınıf bileşimlerini biçimlendiren etmenleri üzerinde dikkatimizi yoğunlaştırır. Bununla birlikte, kapitalist üretim tarzı çerçevesinde “sınıf”, kapitalist toplumun temel toplumsal ilişkileriyle bağlantılı özgün bir anlama sahiptir. Kapitalizm çerçevesinde sınıf yapılanmasının etmenleri, kapitalizmin dinamiklerince içerilen etmenlerle özdeşir.” (Harvey,2002:2-3)

“Toplum için sanat” anlayışı, eserlerde sınıf ayrımcılığı, yoksulluk, siyasi sorunlar gibi sosyal meselelerin roman kahramanlarının hayatları üzerinden sunularak toplumu bilgilendirmek amacına çalışmıştır.

Türk romanının başlangıcından itibaren görülen bireysel ve toplumsal sanat algısı bazen dönemlere bazen yazarlara göre değişerek süregelmiştir. Bu durum sanatçının güzel bir sanat eseri ortaya çıkarma kaygısından kaynakladığı gibi sanatçının topluma mal olacak, toplumun ders çıkartacağı ve sesini duyurabileceği eserler oluşturmayı amaçlamasından da kaynaklanmaktadır.. Özellikle, taşra-kırsal kesimde yaşayan bireyin sorunları çoğu zaman romanın konuları arasında yer almaktadır. İnsanlar arasındaki “taşra ve kent” karşıtlığı her zaman sınıfsal fark olarak görülmektedir. “Tanzimat döneminde taşra, millilikle, sürgünlerle ve kalkınmayla ilgili olarak romana girer. Nabizade Nazım’ın Karabibik’te taşraya çıkışı realizm ve millilik kaynaklıdır. Ahmet Mithat, Bahtiyarlık’ta, Mehmet Murat, Turfanda mı Turfa mı’da çiftçiliği ve üretimi öğretmek için taşraya çıkarlar. Adları Cumhuriyet döneminin ilk romancıları olarak öne çıkan Yakup Kadri, Reşat Nuri ve Halide Edip’in taşraya çıkışları, Cumhuriyetin hedef ve ilkeleri çerçevesinden değerlendirilmelidir.” (Narlı, 2013:313)

Muzaffer Buyrukçu’nun incelenen romanları 1950-2000 arası dönemleri kapsamaktadır. Yazar genellikle toplumdaki bireysel ve toplumsal konulara değindiğinden Türk siyaset ve toplum tarihinde yaşanan gerçekleri ve sorunları eleştirel ve çarpıcı bir şekilde sunmaktadır. Romanlarında dile getirdiği sorunlar daha çok sokaktaki insanların yaşamlarından ve düşüncelerinden oluşmaktadır.

Yöntem

Bu makalede Muzaffer Buyrukçu’nun romanlarında sosyal sorunların nasıl ele alındığı, yazarın toplumcu gerçekçi perspektifinin sosyal sorunların temsilini nasıl belirlediği incelenmiştir. Doküman analiziyle hazırlanan bu çalışma, nitel araştırmadır. Bulgular alan yazına uygun olarak sınıflandırılmış ve değerlendirilmiştir.

1. Sosyal Sorunlar

Türk edebiyatında özellikle 1908 sonrasında Ebubekir Hâzım'ın *Küçük Paşa* romanı ve Refik Halid Karay'ın *Memleket Hikâyeleri* gibi eserlerinde ana mekân olarak İstanbul dışına çıkılmasıyla birlikte kırsal ve küçük mahalle gibi farklı çevrelerde yaşanan sosyal sorunlar dile getirilmeye başlanmıştır. (Akyüz, 2014:179) Bu durum birey ve mekân ilişkisinde yazarın genellikle üst sınıfın sesi olmaktan çıkıp sokağın, kırsalın sesi olmayı seçmesiyle sonuçlanmıştır.

Muzaffer Buyrukçu da genellikle toplumda “küçük insan” olarak nitelendirilen “işçi, yoksul, kimsesiz” insanların sorunlarını gerçekçi bir anlatımla dile getirmektedir. Toplumda “sınıf ayrımcılığı, yoksulluk ve siyasi sorunlar” gibi toplum yapısı ve bireyler üzerinde olumsuz etkilere neden olan sorunları roman kahramanlarının hayatlarından örnekler sunarak okuyucuya aktarmaktadır.

Toplum; geçmişten günümüze aynı toprak parçasında ortak kurallarla bir arada yaşayan, iş birliği yapan insanların tümü olarak tanımlanmaktadır.⁶ “Toplum” kavramı, geçmiş birikimlerle bize geçen bir benzetme, bir teşbihtir. Belleğimizde taşıdığımız ve günlük toplum işlerimizi bir dereceye kadar düzenlilik içinde yapmamızı olası kılan bu benzetme de, yine, içinde yaşadığımız toplum koşullarının biçimlendirdiği bir üründür.” (Mardin, 2017, 203). Ekonomik gelişmenin ve modernleşmenin etkisiyle şehirlerdeki “kentleşme-kentileşme” olgusu, birey ve toplum arasındaki uyum sağlama sürecinde önemlidir. Kentleşmenin etkisiyle “modern insan, kentli” olmanın iyi ve kötü sonuçları edebi eserlerde görülebilmektedir. *Ucu Güllü Kundura* romanında, İstanbul'un modern bir şehir olma sürecindeki değişimi, insanlar tarafından her ne kadar güzel ve çağdaş olarak görülse de şehrin kökleşmiş ana yapısını ve geleneğini bozan bir durum olduğundan eleştirilmektedir. Yaşanan sorun ekonomik koşullar sebebiyle taşradan göç eden insanların, şehirliler tarafından ötekileştirilmesine ve yabancı olarak görülmesine neden olmaktadır. Aynı zamanda, taşralıların “İstanbul'u halklaştırmaları” kentliler tarafından eleştirilmektedir. Adı geçen romanda,

“...Yeni yollar açılıyor, eski evler yıkılıp betonarme yapılar, apartmanlar, hanlar yükseliyor, fabrikalar kuruluyor, kentin her yanında düne savaş açan bir etkinlik göze çarpıyordu. Dükkânlar, bankalar, eczaneler, mağazalar, lokantalar birbirini izliyordu. İstanbul'a her gün çarıklı, şalvarlı, kasketli, başörtülü kabileler akın ediyor, çarşıları, pazarları, sokakları, alanları kalabalıklaştırıyordu” (Buyrukçu, 1998, 151) sözleriyle ifade edilmektedir.

Sosyolojik çalışmalar ve edebi eserlerde geleneksel yapı ve kültürünün güzelliği ile öne çıkan İstanbul'u, incelenen romanlarda Buyrukçu, okura gerçekçi bir üslupla toplumda yaşanan sorunların, kötü olayların dış mekanı olarak görmektedir. İstanbul'un değişen yapısıyla birlikte toplum yapısında görülen değişikliklerin olumsuz etkileri *Akan Sular Şarap Olsa* adlı romanda da aynı eleştirel bakışla dile getirilmektedir. Toplumda günden güne artan “...kaogalar, soygunlar, cinayetler” (Buyrukçu, 1998, 9) şehir yapısının bozulmasına ve insan ilişkilerinin kötü bir hâl almasına neden olmaktadır. Şehirli olarak adlandırılan İstanbullular, kendilerini üstün konumda gördükleri için “Burayı haramiler işgal etti, nesi var nesi yok hepsini yağmaladılar, yozlaştırdılar, bitirdiler. Mücevher gibi parlayan şehir bu yerli barbarların yüzünden karardı kaldı...” (Buyrukçu, 1998,12) sözleriyle taşradan gelen insanların şehri istila ederek kötülüğe ve pislığe bulaştırdığını düşündüklerini açığa vurmaktadırlar. İstanbul'da yaşayan insanların, birey-mekân ilişkisinde görülen uyumlarından kaynaklanan “İstanbullu olmak” algısı diğer insanları ötekileştirmektedir. İstanbullu olmak genellikle üst düzey eğitim ve kültürel

⁶ Türk Dil Kurumu (2000) Büyük Türkçe Sözlük, s985.

varlığa sahip olmakla işaretlense de İstanbullu kimliği, kişinin giyim tarzından, yeme-içme alışkanlığına, konuşma ve davranışlarından, gezme kültürüne kadar birçok hususa bağlı olup “çokkültürlülük”ten (Konuk, 2015, 7) kaynaklanmaktadır.

Toplum yapısı ve insan ilişkilerindeki yozlaşmanın sonuçları içinde kadın cinayetleri yer almaktadır. Kadınlar ister bekâr ister evli olsun çoğunlukla erkekler tarafından öldürülmektedir. Örneğin, *Akan Sular Şarap Olsa* adlı romanda, yasak aşk yaşayan evli bir kadının “namus meselesi” ve “erkeklik onuru” açısından sorun oluşturduğu gerekçesiyle kocası ve oğulları tarafından cinayete kurban gittiği belirtilmektedir. Aynı romanda yazar, dönemin gazetelerinde “...Silivrikapı’da üç hafta önce tecavüz edildikten sonra boğularak öldürülen, cesedi bir çuvala konularak Surların dibine bırakılan on iki yaşındaki H. M.’nin katili kırk üç yaşındaki Burhan Kesen’i, sıkı bir jandarma-polis korumasıyla getirmişlerdi mahkemeye” (Buyrukçu,1998, 197) şeklinde yer alan kadın cinayetleri haberlerinden örnekler sunmaktadır. Yazar, ataerkil toplum yapısında yaşanan sorunları ve yozlaşan toplum yapısını göstermektedir. Sağlıklı bir kişilik ve psikolojiye sahip olmayan erkekler tarafından kadınlara uygulanan psikolojik ve öldürmeye kadar varan fiziksel şiddet ve cinsel tacizin daha çok alt sınıf/işçi sınıfında yer alan erkekler tarafından gerçekleştirildiği görülmektedir. Bu durum sınıf hiyerarşisinde alt düzeyde olan erkeklerin kişilik özellikleri, yaşam tarzı, gelenekleri ve maddi kazançlarından kaynaklanmaktadır. “Erkekler ya ekonomik güçlükler nedeniyle (işsizlik, barınma sorunu gibi) kendilerine en yakın olan kişilere şiddet uygulamakta ya da ana kültürden alt kültür geliştiren ve bu alt kültüre ait değerlere (maçoluk, fiziksel üstünlük gibi) önem veren erkekler sosyal sıralamanın altında sapkın bir alt kültür şiddeti geliştirmektedirler.” (Walby’den aktaran Afşar, 2015, 735). Toplumsal sorunlar ve yozlaşmanın hızla artmasıyla toplumun yaşanılmaz ve kötü bir yer hâline gelmesinin tek sebebinin “insan” olduğu *Akan Sular Şarap Olsa* adlı romanda, “...İnsanlar da yaşadıkları kötü olaylar yüzünden boyuna kirleniyorlar, boyuna çürüyorlar, boyuna kokuyorlar. Sorunların en büyüklerinden biri çevre kirliliği ise ikincisi insan kirliliğidir. Ama ben kirlenmeyeceğim, boğulmayacam!” (Buyrukçu, 1998, 306) sözleriyle belirtilmektedir.

Toplumdaki yozlaşma, daha çok bireylerin eğitimsizliğinden kaynaklanmaktadır. İnsanlar, eğitimsizlikten dolayı cahil kalmanın ve bulunulan bölgeye/şehre yabancı olmanın etkisiyle dinî inançlarında da çatışmalar yaşamaktadır. İnsanların eğitim seviyesinin düşüklüğünden kaynaklanan sorunlar, aynı zamanda toplumsal, bireysel ve ahlakî yozlaşmaya sebep olmaktadır. *Ucu Güllü Kundura* adlı romanda,

“Hepsi âşıktı üstada, tutkundu, bir işaretiyle dünyayı ayağa kaldırırlar, “Ölün!” dese duraksamadan ölürlerd. O kadınlar, vaazdan evlerine döndüklerinde hırçınlaşıyorlar, kocalarıyla, çocuklarıyla, analarıyla daha çok dalaşıyorlardı ve onları vaazın zihinlerinde meydana getirdiği kıskırtmaların etkisiyle suçluyorlardı dinsizlikle, Tanrıtanımazlıkla, cahillikle. Evleri, kocaları, çocukları günlük değerlerini yitiriyordu bir süre ama büyü bozulunca gene eski durumlarına dönüyorlardı” (Buyrukçu,1998, 70)

şeklindeki ifadeden toplumda din tüccarlığı yapan kişilerin, insanların inançlarını istismar ederek toplumsal yozlaşmaya sebep olduğu aktarılmaktadır.

Buyrukçu’nun romanlarında, Türkiye’deki siyasi sorunların toplum yapısına, bireylere, gelenek ve kültür gibi hususlara olan etkisi ve bu durumun toplumsal yozlaşmayla olan bağı eleştirilmektedir. *Gece Bitmedi* romanında Ali ve Meral’in toplumdaki yozlaşma ve insan ilişkilerine yönelik eleştirileri

dikkat çekmektedir. Toplumun her alanında siyasi ve sosyal açıdan güçlü olanın söz hakkı ve yetki sahibi olduğu belirtilmektedir.

Günümüzde toplumun kötü bir hâl alması olarak ifade edilen toplumsal yozlaşma, 1950-80 yılları arasında toplumun halklaş(tırıl)ması, anlamına gelmektedir. *Gece Bitmedi* romanında, tatil bölgelerindeki eğitim seviyesi yüksek insanlardan oluşan Batılı tarzda giyimden eğlenceye kadar var olan yapının değişip "...Kıyıda, millet denizdeyken klasik müzik çalıyordu, şimdi arabesk müzik çalıyor. Saygı azalmış, görgüsüzlük, kabalık, köylülük almış yürümüş. Bekçi, odacı, garson en büyük memuru bile adam yerine koymuyor" (Buyrukçu,1995, 185) sözleriyle açıklanmaktadır. Yazar yaşanan yozlaşmayı, Sovyet ihtilalindeki Rus halkının yozlaşmasına benzeterek yaşadığı dönem ve topluma önemli bir eleştiri yapmaktadır.

Buyrukçu'nun romanlarında değişen ve yozlaşan toplum yapısı, insan ilişkilerinde saygının ve hoşgörünün kalmamasına, yaşanan olumsuzlukların artmasına neden olmaktadır. Bu durum insanların eğitimsizliğinden, farklı düşünce ve görüşlere hoşgörülü bir yaklaşımla bakamamalarından kaynaklanmaktadır. Göçler sonucu farklı etnik gruplara ait insanların bir araya gelerek karmaşık bir yapı oluşturmaları, toplumda hırsızlık gibi sorunlara neden olmaktadır. *Gece Bitmedi* romanında Ali ve Meral, taşradan İstanbul'a göç eden insanların kenti "istila" edercesine karışıklık yarattıklarını düşünmektedir. Aynı zamanda yaşam tarzlarını, geleneklerini, modern düzenlerini, taşradan gelen eğitimsiz, cahil köylülerin yok etmeye çalıştığını düşünürler. Ali ve Meral'in toplumdaki sınıf ayrımcılığını normal bir durum olarak gördükleri söylenebilir. Ali, "Ömründe suyu bardakta görenler, oturup kalkmasını, yemek yemesini bilmeyenler de denize akmaya başladılar paçalı donlarla, entarilerle. Onları kendi yörelerindeki kamplarda barındırsalar ya..." (Buyrukçu, 1995, 186) sözlerinden de anlaşılacağı üzere köylüleri aşağılamaktadır. Onların toplumu yozlaştırdığını düşünmektedir. Bu duruma 12 Mart darbesinin neden olduğunu,

"Türkiye 12 Mart'tan sonra çok geriledi, yobazlık sardı her yanı. Daha da geriye gidecek. dedi Ali, Daha da... Kocaman, kaos döneminden kalma yapışkan, insan kanını emen, kemiklerini kemiren ve 'mahlûk' yaratan bir kalabalık belirdi; silip süpüren bir karanlık, ilkelik yerleşti her yana" (Buyrukçu,1995, 186) şeklindeki sözleriyle ifade etmektedir.

Muzaffer Buyrukçu'nun söz konusu romanlarında kentleşmenin ve modernleşmenin etkisiyle toplumun yozlaştığı görülmektedir. Bu yozlaşmayla birlikte kadın cinayetleri, yoksulluk, sınıf ayrımcılığı, hırsızlık gibi sorunlar ortaya çıkmaktadır. Bu sorunların temel sebebi taşralıların cahilliği ve modern hayata uyum sağlayamaması olarak açıklanmaktadır.

1.1. Yoksulluk

Yoksulluk, Türkiye'nin siyasi ve sosyal tarihinde uzun süredir var olan bir sorundur. Yoksullukla birlikte Batılılaşmayla artan popüler kültür ve kapitalist yapının hem sosyal hem de siyasi açıdan etkileri görülmektedir. Toplumda yaşanan ekonomik sorunlardan dolayı taşradan kente zorunlu göç eden bireylerle yoksulluk daha çarpıcı bir boyut kazanmıştır. Bu durum kentleşme ve kentleşme gibi yeni bir sosyal sınıf ve yapı oluşturmaktadır. Taşradan gelen "köylülerin" şehre uyum sağlama süreci ise kendi gelenek ve yaşam tarzlarına göre şekillenmektedir. Bu durum toplumda çarpık kentleşme, gecekondu yerleşimlerinin meydana gelmesine, şehir yapısının fiziksel ve kültürel anlamda değişip "halklaştırılmasına" neden olmaktadır. Şehirde yaşayan insanlar tarafından eleştirilen bu durum insan ilişkilerinde ayrımcılık ve yabancılaşma gibi sorunlar oluşturmaktadır.

Muzaffer Buyrukçu'nun yoksulluk teması bağlamında incelenen romanlarında genellikle halkın alt kesimi olarak belirtilen, kenar mahallelerde yaşayan insan tipleri ve onların yoksullukla mücadele ile geçen zorlu yaşamları anlatılmaktadır. Buyrukçu'nun romanlarındaki çoğu karakter, toplumun alt tabakasında yer alan işçi, yoksul, köylü gibi insanlardan oluşmaktadır. Bu karakterlerin birçoğu zor şartlar altında yaşam mücadelesi verip "ekmek kazanma" derdinde olan kişilerdir. Romanlarda yer alan karakterlerin toplumda yoksulluk ve sosyal ilişkilerindeki sınıf ayrımcılığıyla olan mücadeleleri yer almaktadır.

Toplumdaki din, dil, ırk, kültür gibi farklılıklar çoğunlukla toplum yapısı ve bireylerin yaşam tarzlarını olumsuz yönde etkilemektedir. Romanda insanlar tarafından "binbir gece masallarının yaşandığı yer" olarak hayal edilen İstanbul, çok göç aldığı için birçok farklı insana ve kültüre ev sahipliği yapmaktadır. İncelenen romanlarda göçlerle birlikte şehirdeki insan tipinin değişerek "taşralılaşması" eleştirilmektedir. Kentte yaşayan insanlardaki "taşra ve taşralı" algısı her zaman kötü ve aşağı olarak belirtilmektedir. Şehrin sistematik yapısı içinde şekillenen kentli insan tipinin, yaşadığı yerin modernliğine ayak uydurmasının yanı sıra taşralı insan tipinin sıradan ve basit hali farklı olarak gösterilmektedir. Yaşanan bu zıtlıklar toplumda birçok soruna neden olmaktadır. Yazar *Akan Sular Şarap Olsa* romanında, insanların fiziksel görünüşleri ve yaşam şartlarıyla sınıflandırılışını eleştirirken taşralıların şehirlilerden farklı oluşlarını

"...Erkekler tıraşsızdı, sigaranın birini yakıp birini söndürüyor, dura dura, uygun sözcükleri araya araya konuşuyorlardı yanlarındakilerle; düşünceli ve aksiydiler, yere tükürüyorlardı sık sık, işaret parmaklarını burun deliklerine sokuyor, karıştırıyor, yuvarladıkları hapları zevkle fırlatıyorlardı." (Buyrukçu,1998, 131) şeklindeki sözleriyle okuyucuya aktarmaktadır.

Buyrukçu'nun romanlarında işçi sınıfının yoksullukla mücadelesi dramatik bir şekilde ifade edilmektedir. Eğitimsiz ve vasıfsız olan işçiler, kötü şartlar altında yaşam mücadelesi vermekte ve toplumdaki diğer insanlar tarafından aşağılanmaktadır. *Bir Olayın Başlangıcı* adlı romanda matbaada hademe olarak çalışan Doğan'ın yoksulluktan dolayı yaşadığı zorluklar ve mücadeleler bu duruma örnek olarak verilebilir. Doğan, başarılı ve iyi bir birey olmasına rağmen yoksulluk kendisini olumsuz etkilemektedir. Yoksullukla mücadele ederken ailenin geçimine destek olması ve yazar olma hayallerinden vazgeçmemesi önemlidir. Doğan'ın "... Lacivert, rengi atmış pantolonunun sağ dizinde tozlu, büyük bir yağ lekesi vardı. Sol paçasında küçük küçük bir sürü leke, mürekkep lekeleriyle birlikte duruyordu... Ayaklarında altları lastik, üstleri bez jimnastik ayakkabıları vardı..." (Buyrukçu, 2017, 22-23) cümleleriyle betimlenen görünüşü, maddi imkânsızlıklar sebebiyle babasının eski kıyafetlerini giymek zorunda olması yaşadığı yoksulluğun boyutunu göstermektedir.

Toplumda zenginler söz sahibi ve üstün konumda yer aldığından Doğan, başarılı ve yetenekli bir kişi olmasına rağmen yoksulluğu ve eğitimsizliği nedeniyle hayatı boyunca hep ayrımcılığa maruz kalmıştır. Sanata ilgisi olmasına rağmen yoksul olduğu için çevresindeki insanlar ve öğretmenleri tarafından yetenekli olması kabul edilmez. Toplumdaki sınıf ayrımcılığından dolayı sanat yeteneği ve başarısının sadece eğitimli, üst sınıf insanlarda olabileceği düşünülmektedir.

Toplumda yoksulluk, insanların sınıfsal olarak ayrılmasına neden olmaktadır. Şehrin merkezinde yaşayanlar ile kenar mahallelerde yaşayan insanların ayrıldığı gibi kenar mahallelerde yaşayanlar arasında da gruplaşmaların yaşandığı görülmektedir. Alt/işçi sınıfı olarak adlandırılan yapının içinde de insanların maddi imkânsızlıklardan dolayı dışlandığı belirtilmektedir. Doğan, okula gitmek için arkadaşı Hâluk'un eski ayakkabılarını annesinden istediğinde almış olduğu tepkiler yaşanan

ayrımcılığa örnek niteliktedir. Hâluk'un ailesi Doğanlarla aynı mahallede aynı şartlar altında yaşamalarına rağmen Doğan'ın çaresiz ve yoksul halini küçük görmeleri önemli bir sorundur. Doğan'ın "...Somundan kesip kemirdiği bir dilim ekmek, üstünde babasının eski paltosundan bozma siyah, yamalı, kocaman cepli bir palto, gene babasının pantolonlarından bozma kıçı, dizleri, ağırları yamalı bir pantolon, yün çoraplar ve takunyalarla..." (Buyrukçu,2017, 166-167) şeklinde ifade edilen hali yaşadığı yoksulluğu çarpıcı bir şekilde göstermektedir.

Dar Sokaklardaki Duman adlı romanda taşradan kente göç ederek yoksulluğu yaşayan insanların, giyim tarzlarından konuşmalarına kadar farklı olmaları nedeniyle "yabancı-öteki" olarak görülmeleri eleştirel bir dille belirtilmektedir. "...Vagonları İstanbullu; ilk anda, kendilerini duruşlarıyla, davranışlarıyla, konuşmalarıyla, bakışlarıyla ele veren Anadolu göçmenleriyle doluydu. Yırtık pırtık giyimleri; bozuk, kaba, sert sözcüklü dilleri, güldüren ve sinirlendiren şiveleriyle akın akın geliyorlardı. Yoksul, eski mahallelere, semtlere ve kale dışındaki yolsuz, susuz, elektriksiz bölgelere yerleşiyorlardı" (Buyrukçu,1992, 7).

Çingeneler, toplumun alt sınıfında konumlandırılıp aslında hiçbir sınıfa ait olmadıklarını yaşam tarzı ve gelenekleriyle ifade etmelerine rağmen toplum tarafından ötekileştirilmektedir. Çingeneler toplumsal kurallar ve baskılardan uzak, Hıdırellez ateşiyle yaptıkları kutlamalarla kendi kültürleri ve özgür yaşam tarzlarıyla hayatlarını devam ettirirler. Toplumda idealleştirilen yaşam tarzı ve kurallarına ayak uydurmayarak günlük yaşamlarını devam ettirirler.⁷

Dar Sokaklardaki Duman adlı romanla aynı olay örgüsü ve karakterlerle devamı niteliğinde olan *Ucu Güllü Kundura* romanında yoksulluk teması, Naci ve ailesinin yaşayış tarzları ve toplumda yaşadıkları sıkıntılar üzerinden ele alınır. Naci, komşusu Ramiz Bey'in İstanbul beyefendisi kişiliğini ve hareketlerini çok beğenir, onu kendisine hem fiziksel görünümü hem de düşünceleri açısından örnek almaktadır. Naci, Ramiz Bey arasında geçen konuşmalarda toplumdaki yoksulluk sorunu ele alınır. Toplumda zenginlerin söz sahibi olduğu ve yoksulların ise bir kukla gibi yaşam mücadelesi verdiği belirtilmektedir. İnsanların yoksulluk içinde zenginlerin kölesi olduğu ve toplumdaki bu eşitsiz düzene karşı eleştirileri ifade edilmektedir.

"...Sizin buyurduğunuz o kavgalara, kıyametler, harpler genellikle bir zümrenin zenginliklerine zenginlik katmak, tad alma kaynaklarını çoğaltmak, sürekli kılmak amacıyla meydana getirilmektedir... Her şeyin sahibi zenginlerdir ama harplerde ölenler ise onların mallarını mülklerini koruyan ya da korumak için savaşa yollanan yoksullardır. Şu, ömürlerinin sonuna kadar sürünenlerdir, köle gibi yaşayanlardır. Hepimiz Tanrı'nın kulu olduğumuza göre bu eşitsizlik ne?" derdi" (Buyrukçu,1998, 31).

Dışardaki Rüzgâr adlı romanın ana kahramanı Erdal, disiplinli ve çalışkan bir memur olmasına rağmen maddi açıdan elverişsiz bir hayat sürdürmektedir. Evli olan Erdal, küçük bir mahallede yaşamaktadır. Romanda Erdal'ın hayat mücadelesinin yanı sıra çevresindeki insanların yaşadığı sorunlar da gösterilmektedir. Toplumda yeni oluşmaya başlayan orta sınıf/memur takımının kentleşmeyle birlikte hızla değişen yaşam tarzları belirtilirken küçük bir mahallede yaşayan Erdal'ın evinde su tesisatının olmaması yaşanan yoksulluğu çarpıcı bir şekilde belirtmektedir. Karısı Selime, her gün mahallenin

⁷ Buyrukçu, *Dar Sokaklardaki Duman*,1992, 230.

çeşmesine gidip su doldururken diğer kadınların evinde su tesisatının olması sınıf içi rekabet ve üstünlük sağladıklarını kanıtlamaktadır.

Erdal'ın arkadaşı Samim, kendisi gibi memurdur; zor şartlar altında geçimini sağlamaya çalışan evli ve çocuk sahibi bir kişidir. Evli olduğu için aile sorumluluğunu ve birden fazla kişinin geçim sıkıntısını üstlendiğinden ailesine iyi imkânlar sunamadığı için psikolojik olarak kendisini kötü hissetmektedir. Bu toplumun genelinde işçi ve memur yaşamında görülen önemli bir sorundur. "...Karı, çocuklar bekliyor, 'kocacım, babacım' diye yola bakıyorlar, yutkunuyorlar. Bense, koltuğunda bir somun ekmek, bir avuç zeytin, fakir bir memurcuk olarak itilâınıza arz ederim. ...Gözlerini yumdu. "Bu memleket orospu çocuklarıyla dolu biliyor musun?" (Buyrukçu,1998, 17).

Toplumda insanlar geçim sıkıntısı ve yoksulluk gibi sosyal imkânsızlıklar yaşayarak haksız yere mağdur olmaktadır. Bu durumu yaşayan kişilerden Erdal, yaşadığı zorlukların, haksızlıkların intikamını almak ister ama evli bir erkek olarak hayatında maddi açıdan sorumlulukları olduğu için daha tedbirli davranmak zorunda kalır. Erdal akıllı ve olgun bir kişiliğe sahip olduğundan, bir anlık sinirle kaybedeceği iş, para ve toplumdaki saygınlık gibi durumları düşünerek mantıklı bir şekilde hareket etmeye çalışır. Toplumda insanların bu gibi zorluklarla mücadele edip hayatta kalabilmek için gurur, onur gibi duygulardan vazgeçtiği görülmektedir. "...Yerini kapmak için binlerce kişinin kuyruğa girdiği, ortalığın milyonlarca işsizle dolu olduğu bir dönemde istifaya yeltenmek aptallıktı. Aile yükümlülüklerini, omuzlarındaki sorumlulukları, babasının göstereceği tepkiyi hesaba katmak gerekiyordu. ...Taksitlerini, her ay ödemeye söz verdiği borçlarını unutuyordu." (Buyrukçu,1998, 66)

Romanda "orta sınıf" olarak adlandırılan memurların yaşadıkları zorluklar dile getirmektedir. İşveren patron ve müdürlerin birçoğu eğitimsiz olmalarına rağmen maddi açıdan üstün olup lüks bir hayat yaşamaktadır. Bu durumun tam tersi olarak işçiler ve memurlar ise kalitesiz ve zor şartlar altında yaşam mücadelesi vermektedir. Erdal ve arkadaşı gibi memurların, çok çalışıp az kazanarak büyükşehirlerde bulunmalarına rağmen harabe gibi evlerde yaşadıklarını söyleyerek içinde buldukları durumu eleştirirler.

"...Ve bu kadar affedersiniz eşsek gibi çalışmama rağmen kendimin olmayan burdan otuz kilometre ötedeki bir gecekonduya oturuyorum. Oturduğum yerde su yok." Sait'i, Ayhan'ı gösterdi, "Onlar da benim gibi. Işıksız, susuz, helâsız yerlerde yaşıyoruz. Bir sürü okuyup yazması olmayan, iki kelimeyi yan yana getirmekten âciz, affedersiniz ebleh herif kocca kocca apartmanlarda oturuyorlar. Her gece banyo yaparak giriyorlar yataklarına. (Buyrukçu,2015, 149).

1.2. Sınıf Ayrımcılığı

Toplumda insanların belli grup ve düşüncelere göre kategorize edilişi sosyal ilişkilerden siyasi düşüncelere kadar her alanda etkili olmaktadır. Sınıfsal yapıyla birlikte ortaya çıkan "kentli-köylü, zengin-fakir, bilgili-cahil" gibi karşıtlıklar ayrımcılığa neden olmaktadır. Kentleşmeyle birlikte ortaya çıkan kapitalist sistem, toplum yapısı ve bireyler üzerinde önemli bir rol oynamaktadır. "Zenginlik ile yoksulluk, özgürlük ile zorbalık, gelişme ile az gelişmişlik kapitalizmin insanlık tarihinde düzenli olarak ürettiği asimetriler..." (Köse-Bahçe,2019,) olarak tanımlanan kapitalizm, toplumda sınıfsallaşmaya, kutuplaşmaya neden olmaktadır.

“Devletlerde, sık sık gözlemlediğimiz gibi, bir tek değil, pek çok öğeden oluşur. Bunlardan biri besin üretimiyle uğraşan kesim, ya da tarımsal sınıftır. Mekânîk sınıf adını alan bir ikincisi, çeşitli sanat ve el becerileriyle uğraşan kişilerden oluşur ki, ivedi gereksinimleri karşılamanın yanı sıra, iyi bir yaşam sürdürmenin koşulu olan refah gereçlerini de üreten bu sınıfın yokluğunda kentler varolamaz. Bir üçüncüsü, pazarlamacı sınıf olarak adlandırılabilir ve alım-satım işleriyle, tüccar ya da perakendeci olarak uğraşırlar. Dördüncü öğe, tarımsal kesim işçilerinden oluşan köle sınıfı, beşinci de savunma gücüdür. Eğer bir devlet saldırganların kölesi olmak istemiyorsa, sonuncusu, öteki dört öğeden daha az önemli sayılmamalıdır...”
(Aristoteles'ten Alıntılanan Mardin, 2017,96-97)

Toplumda insanlar, eğitim durumlarına ve maddi kazançlarına göre alt sınıf ve üst sınıf şeklinde sınıflandırılmaktadır. Muzaffer Buyrukçu, romanlarında toplumdaki sosyal, siyasi ve ekonomik sorunları ve bu sorunların insanlar üzerindeki etkilerini gerçekçi bir şekilde aktarmaktadır. Romanlarında çoğunlukla toplumun alt kesimindeki işçi-işsiz, köylü-şehirli, evsiz gibi kişilerden oluşturup bu tiplerin ikinci sınıf insan muamelesi gördüklerini ve yaşadıkları ezilmişlik duygusunu çarpıcı bir şekilde göstermektedir.

Bir Olayın Başlangıcı adlı romanda sınıfsal açıdan ayrılmış birçok insan ve bu insanların birbirleri ile olan ilişkileri yer almaktadır. Romanda maddi imkânsızlıklardan dolayı eğitimi yarıda kalıp matbaada hademe olarak çalışan Doğan, yaşadığı zorluklara rağmen okumayı ve yazmayı seven, yazar olma hayalleri kuran bir gençtir. Doğan, kendisinden üstün konumda olan insanlar ve işçiler tarafından ayrımcılığa maruz kalır. Doğan, hayatta kalmak ve hayallerini gerçekleştirebilmek için kötü şartlarda çalışmaya devam eder. Doğan'ın toplum baskılarına ve kötü hayat şartlarına yenilmeyip hedeflerine ulaşmak için çalışması önemlidir.

Sınıf ayrımcılığında görülen ezen ve ezilen ilişkisi; “köle-efendi, işçi-işveren, zengin-fakir” gibi karşıtlıklar ve sorun yaşayan tipler incelenen romanda yer almaktadır. İşçi ve işveren arasındaki ilişki genellikle kötü olmakla birlikte, genellikle işçi meta olarak görülmektedir.

Toplumda yaşanan sınıfsal ayrımcılığın yanı sıra Doğan'ın çalıştığı matbaanın müdürlerinden Reşat Bey ile olan dostane ilişkisi dikkat çekmektedir. Reşat Bey, matbaanın müdürü olmasına rağmen tüm işçiler ve çevresindeki esnaflar tarafından sevilir; “...Adam adam bu. Onun için yapmayacağım hiçbir şey yok. Öl desin ölürüm. Ama öteki...” (Buyrukçu,2017, 44) sözlerinden de anlaşılacağı gibi değer verilen bir kişidir. Kendisi de çevresindeki insanları ve çalışanları sınıfsal olarak ayırmamaktadır. Reşat Bey'in Doğan'a karşı iyimser tavrı, yakınlığı toplumda yaşanan sınıf ayrımcılığın bir tepki olarak görülürken aynı zamanda Doğan'ın yazdığı hikâyeyi beğenmesi, onu yazar olması için desteklemesi Doğan'ın hayatında çok önemli bir gelişmedir. Hayatında ilk kez değer verdiği, önemseydiği biri tarafından onurlandırılmak ve motive edilmek onun için çok önemlidir. Doğan, Reşat Bey'in kendisine göstermiş olduğu yakınlık ve iyiliklere karşılık saygı duyduğu gibi Reşat Bey'in karşısına maddi imkansızlıklar sebebiyle kötü, pis bir şekilde çıktığı için mahcup olmaktadır.

Toplumsal eşitsizlik sadece zengin-fakir ayrımı olarak görülmemiş alt sınıfın kendi içinde “kötünün kötüsü” olarak nitelendirilmektedir. Ezilen insanlar birbirlerine destek olmak yerine kendi çıkarlarını korumak adına herkesi rakip olarak görürler. Doğan'ın tanıdığı birçok esnaf, kendisinden daha iyi konumda olduğundan Doğan'ı ve babası Kâmil Efendi'yi daha aşağı görürler. Toplumsal adaletsizlik, sınıf ayrımı her yerde görülmektedir. “O baban olacak adama söyle de sana bir ayakkabı alsın, kocaman delikanlı bunlarla gezer mi? Ayıptır.” Kahkahayla güldü, arkasından da esnedi. “Napacak o

kadar parayı? Mezara mı götürecek?" Doğan'ın ayaklarındaki üstleri bez altları lastik ayakkabılara baktı" (Buyrukçu,2017, 129).

Sanatın, sadece üst sınıftan insanlara ait bir alan olduğu ve sadece eğitilmiş insanların sanat icra edip güzel eserler oluşturabileceği düşünülmektedir. Bu duruma Doğan'ın öğrencilik döneminde yaşadığı bir deneyim örnek verilebilir. Doğan, hayal gücü geniş ve resim yapmaya yetenekli bir öğrenci olmasına rağmen köylü olduğu için öğretmeni onun yaptığını kabul etmez. Öğretmen için Doğan bir köylüdür ve bir köylünün yetenekli olmasını doğru bulmaz. Eğitim almayan bir kimsenin, aileden gelen bir yeteneği olmadığı sürece sanatsal yeteneğinin olmayacağını düşünmektedir. Doğan öğretmeni tarafından yalancılıkla suçlanıp arkadaşları arasında küçük duruma düşürülerek sınıfsal ayrımcılığa maruz kalır.

Toplumdaki tabakalaşmada yer alan üst sınıf insanı "Bey" ve "Hanım" gibi unvanlarla saygınlık kazanmaktadır. Kadın erkek ilişkilerinde yaşanan ayrımcılıklar sınıfsal boyuttadır. Maddi açıdan belli bir düzeye sahip, iyi eğitim almış ve iş sahibi bir erkeğin kendi düzeyinde bir kadınla beraber olması veya evlenmesi kabul görmektedir. Bu durum kadınlar için de geçerli olup kadınlara öğretilen güzellik, modernlik ve estetik anlayışları tamamen tüketim ve gösteriş amaçlıdır. Toplumdaki çoğu kadın, hayatındaki erkeğin maddi açıdan iyi ve toplumda belli bir saygınlığı olan eğitilmiş bir "beyefendi" olmasını arzu etmektedir. Bu toplumda kendi başına var olamayan kadının kocası aracılığıyla saygınlık ve zenginlik kazanabilme isteğinden kaynaklanmaktadır. *Bir Olayın Başlangıcı* adlı romanda yer alan Hümeysra yoksulluk içinde yaşayan bir genç kızdır. Hümeysra'nın evlilikle ilgili düşünceleri çevresindeki kadınlar tarafından şekillenmektedir. Kendisi yoksul bir aileye sahip olduğu için hayalleri, idealleri bulunduğu koşullardan farklı olup zengin bir erkekle evlenip lüks bir hayat yaşamaktadır. Bu hayallerini Doğan'la evlenerek gerçekleştireceğini düşünmektedir. Doğan, kendisini matbaada çalışan bir hademe olarak değil, mevki sahibi bir yazar olarak tanıttığı için Hümeysra Doğan'la evlenerek lüks bir hayat yaşayacağını düşünmektedir. "...Doğan'ın adını gazetede okuyunca duyduğu ama pek belli etmemeye çalıştığı sevinci unutamıyordu. Doğan'ın yazar oluşu bulunmaz bir şeydi ve hepsi de işçi çocuklarla konuşan arkadaşlarına tepeden bakıyor, onları basit buluyordu" (Buyrukçu,2017, 176).

Ucu Güllü Kundera ve devamı niteliğindeki *Dar Sokaklardaki Duman*'da; büyükşehirlerde insanların genellikle etnik köken, dil ve din gibi ayrımlara maruz kalıp kutuplaştırıldığı ve bunun sonucu olarak anlaşmazlıkların, kavgaların yaşandığı belirtilmektedir. Büyükşehirlerde yaşayan insanlar genellikle küçük yerleşim olan köy-kasaba yaşamını mutlu, huzurlu olarak hayal etmektedir.

Ucu Güllü Kundera adlı romanda, sınıf ayrımcılığı, İstanbul'un büyükşehir olarak yoğun bir göçe maruz kalıp farklı birçok etnik kökenden insanı ve kültürü içinde barındırmasından kaynaklanmaktadır. Bu durum her ne kadar "çokkültürlülük" olarak algılsa da, romanda kahramanların yaşadıkları sorunlar ve günlük yaşamları kent ve taşra insanı arasındaki sınıfsal ayrımı göz önüne getirmektedir. Köylüleri genellikle "...köylerinden yorganlarıyla birlikte sırtlayıp getirdikleri katı bir ilkelğin, pisliğin, iğrençliğin, basitliğin, onursuzluğun ve en küçük çıkarları uğruna akılları durduracak yoğunluktaki namussuzlukları, alçaklıkları yapmaya kararlı tutumlarının varlığını saptıyor, yüreği parçalanıyordu" (Buyrukçu,1992, 72-73) şeklinde ifade edilmesi önemli bir sorundur. Büyükşehirde gelen köylülerin ikinci sınıf insan konumunda yer alıp sosyal, ekonomik ve kültürel açıdan mücadele içinde oldukları görülmektedir.

Ucu Güllü Kundera ve *Dar Sokaklardaki Duman* adlı romanların ana kahramanı Naci'nin aile hayatı ve yaşam şartları incelendiğinde, göç ettikleri büyükşehirde yoksullukla mücadele etmektedirler. Naci ve

ailesi, toplumda yaşanan sorunların ve yoksulluğun sebebinin siyasi olduğunu düşünmekte olup devletin topluma ve insanlara hizmet etmemesini eleştirirler. Naci ailesinden farklı olarak, okumayı, araştırmayı sever ve kendisini geliştirmek için elinden geleni yapar. Naci için her zaman ailesi önce gelmektedir. Ailedeki tek eğitim almış ve daha bilinçli olan kişi Naci'dir ve ailenin cahil kalmışlığını, topluma uyum sağlamaları için elinden geleni yapmaktadır. Sınıfsal farklılıklarından dolayı yapılan ayrımcılıklar toplumda küçük görülmelerine sebep olduğu gibi iyi bir yaşam sürmelerini de engellemektedir. Naci kendisinin ve ailesinin maruz kaldığı sınıf ayrımcılığıyla mücadele etmekten vazgeçmez: "...Avukat kâtipliğiyle o sorunun altından kalkmam. Tahsilim az, ortaokul mezunuyum. Bu da hiçbir şey değil. Oysa toplumumuz bir kişinin adam olup olmadığını yüksek okul diplomasıyla ölçüyor, o diplomalara göre iş veriyor, yüceltiyor" (Buyrukçu,1998, 28).

Gece Bitmedi romanındaki sınıf ayrımcılığı da diğer romanlardaki gibi köylü-şehirli karşıtlığı üzerinden şekillenmektedir. Romanda Ali ve Meral'in tatil için gittiği Marmaris'te köylüleri olan karşıtlığı bu duruma örnektir. Ali ve Meral'in köylülere karşı "...hizmetçilerine davrandıkları gibi davrandılar, geleneklere, göreneklere, tutuculukla ve acayip bir dille örülü yaşamlarının dışında kalmayı yeğlediler" (Buyrukçu,1995, 22) şeklindeki küçümser tutumları önemli bir sorundur. Aralarında karşıtlık daha çok Ali ve Meral, tatil için orada bulunurken köylülerin ise tarlalarda veya turistlere hizmet ederek çalıştıkları için "şehirli-köylü, köle-efendi" şeklinde yorumlanabilir.

Eleştirip küçümsedikleri köylüler buldukları topraklarda uzun süredir yaşayan, toprağın asıl sahibi olmalarına rağmen zaman içerisinde maddi gücü elinde olan kişilerin köylüye ve toprağa el koyduğu belirtilmektedir. Bu durumu Ali ve Meral de eleştirmektedir. "...Kıyılardaki toprakların Vehbi Koç, Sakıp Sabancı, Eczacıbaşı gibi zenginler tarafından ucuza kapatıldığını öğrendiler köylülerde. (Kimi patikalari, yolları iptal etmişlerdi, dağ köylerinden eşekleriyle, beygirleriyle kıyılara inmek zorunda kalan köylülerin oralardan geçmelerini yasaklamışlardı" (Buyrukçu,1995, 26). Köylüler, yaşadıkları zor ve kötü hayat şartlarından "yüzleri donuktu, gülmüyordu... mutsuz, kaygılı, dertliyidiler sanki, doğup doğacaklarına pişmandılar (belki de sıcak onları bu hâle getirmiş, bezginleştirmişti) ve ilk çağlardan kalmışlardı" (Buyrukçu,1995, 26). çok fazla etkilendikleri ve bu durumu kaderleri olarak gördükleri belirtilmektedir.

İnsanların maddi kazançları, eğitim durumları ve yaşadıkları yerlerin birbirinden farklı olması nedeniyle aralarında sınıfsal ayrım oluşmaktadır. Sınıflaşmanın en alt seviyesinde yer alan çingeneler; gelenek ve görenekleriyle, yaşayış tarzları ve kuralsızlıklarıyla hiçbir sınıfa ait olmayan yapılarıyla dikkat çekmektedirler. Yazar, çingenelerin yaşayış tarzları ve sosyal hayatlarını detaylı bir şekilde anlatırken toplumun çoğunluğu tarafından eleştirilen, kötü görülen çingeneleri onlara tanıtmak, elverişsiz koşullardaki yaşamlarını gerçekçi bir şekilde okuyuculara aktarmaktadır.

"Çingeneler, söğütlerin arasından gürül gürül akan iki metre genişliğinde bir derenin çevresinde konaklamışlardı. Onyediyedi tenteli araba -kızıldelilerin saldırılarına karşı koymak amacıyla daire çizen göçmen arabaları gibi- bir daire oluşturmuştu. ...Donsuz, çükleri kalkık, kabak kafalı, sümüklü erkek çocuklar, şalvarlı, başları yazmalı küçük kızlar, yemenili, şalvarlı, çıplak ayaklı genç kadınlar, gelinler, nişanlılar, yaşlılar çamaşır yıkıyor, uyduruk ocaklarda yemek pişiriyorlardı. (Buyrukçu,1995, 59).

Ali ve Meral, gittikleri tatil bölgesinde zenginlerin hakim olup teknelerde parti yapıp lüks otellerde kalmalarını eleştirdikleri gibi alt sınıf insanların gününbirlik eğlencelerindeki bayağılaşmalar, insanları ve çevrelerini rahatsız edici durumlar dikkat çekmektedir.

“...genellikle taşralıların yüzdükleri bölüme götürdü. Cumartesi, pazar günleri yüz kilometre uzaklıktaki kentten özel otomobillerle, taksilerle, otobüslerle gelenlerin kır yemeği yedikleri, eğlendikleri koruluğa saptılar. Sadece ‘onların’ geldiklerinde kömür yakılıyor, dev bir ızgarada köfte, şiş, pırzola, biftek, ciğer, böbrek, sucuk pişiriliyordu. ...İçiyorlar, şarkı söylüyorlar, oyun oynuyorlardı. ...kamptaki İstanbul’luların, Ankara’lıların, İzmir’lilerin çıplaklıklarındaki aşırılığı eleştiriyor, çekiştiriyorlardı. (Buyrukçu,1995, 202-203).

Akan Sular Şarap Olsa adlı romanda insanların maddi kazanç amaçlı verdikleri mücadelelerde ezen ve ezilen arasındaki ilişki görülmektedir. Romandaki küçük yaştaki boyacı çocukların birkaç kuruş kazanabilmek için kendi aralarında mücadele etmeleri bu soruna örnektir. Çocuklar yaşları küçük olmalarına rağmen maddi imkânsızlıklardan dolayı çalışmak zorundadır. Aralarında müşteri kaybetmemek için gösterdikleri mücadele önemlidir. Çocukların kendi aralarındaki kavgalarına çevrelerindeki insanların engel olmaması ise önemli bir sorundur. Yazar bu durumu “...insanlar hayvanların vahşetini aşan vahşetlerle birbirilerinin kanlarını içiyorlardı. Boyuna saldırıyor, boyuna karşısındakinin olanaklarını yok ediyor, o hiç doymayan, hiç yorulmayan, hiç eskimeyen bencilliklerini besliyorlardı, semirtiyorlardı” (Buyrukçu,1998:21) şeklinde açıklamaktadır.

1.3. Siyasi Sorunlar

Muzaffer Buyrukçu’nun incelenen romanlarında sosyal sorunların temelini oluşturan ve romanların olay örgüsünü önemli derecede etkileyen siyasi sorunlar yer almaktadır. Yazar toplumda yaşanan siyasi sorunların toplum yapısı ve bireyler üzerindeki etkilerini eleştirel bir şekilde dile getirmektedir.

Türkiye’nin siyasi tarihi açısından “22 Şubat, 27 Mayıs, 6-7 Eylül” gibi tarihler büyük önem taşımaktadır. “1960’lı yıllar, aydınlarca “özgürlükler” konusunda uyanışın yaşandığı yıllardır. 27 Mayıs darbesinin getirdiği anayasa hem sendikal hareketlerin önünü açmış ve işçi sınıfının örgütlenmesine “olanak sağlamış”, hem de halk kitlelerinin devrime olan özlemlerini “ayaklandırmıştı”; üniversiteler özerkti, yargı bağımsızdı, sosyalist dernekler kurulabiliyordu, İşçi Partisi TBMM’ye 15 milletvekili sokabilmişti, kısacası sosyalist teorinin “pratize edilebilmesi için” her türlü olanak hazırdu”⁸ Yazar romanlarında geçmişte yaşanan önemli siyasi olaylara okuyucuya bilgi verme amacıyla değinmiştir. Buyrukçu, roman kahramanlarının düşünceleri ve yaşadıkları sorunlar üzerinden dönemle ilgili eleştirilerini dile getirmektedir. *Akan Sular Şarap Olsa* adlı romanda toplumda yaşanan sosyal, siyasi ve ekonomik sorunların insanlar üzerindeki etkisi roman kahramanlarının konuşmalarından ve yaşadıkları sorunlardan anlaşılmaktadır. Dönemin siyasi ve ekonomik sorunları ve Türkiye’nin içinde bulunduğu uluslararası sorunlar dile getirilmektedir. “...Ben bu Saddam Hüseyin’den korkuyorum, dünyayı umursamadan bir devleti işgal ediyor. Yarın öbür gün bu bize de saldırır? Zaten aramız şeker renk Fırat’ın suları yüzünden... Bana kalırsa yirmi otuz yıl sonra su savaşları başlayacak, petrol değil” (Buyrukçu,1998, 46).

İnsanlar yaşadıkları dünyayı, daha iyi bir yaşama sahip olmak için siyasi düşünceleri doğrultusunda değiştirmek için mücadele etmektedir. Bu mücadeleler çoğunlukla hayatlarını kaybetmelerine sebep olmaktadır. Siyasette ve ideolojik düşüncelerde lider olan kişilerin toplumun büyük bir kısmını etkilemesine rağmen, var olan güce karşı gelemediklerinde kalıcı sonuçlar alamadıkları ve büyük yıkımların, sorunların yaşandığı görülmektedir. Siyasi konularda çoğunlukla “casusluk” kavramı

⁸ Kekeç, Hece, 2002, s.88.

üzerinde durulmaktadır. Aynı zamanda insanların ideolojik düşüncelerinden dolayı toplumda kutuplaşmalar yaşandığı romanlarda dile getirilmektedir.

"...Bu Gorbaçov da amına koydu Komünizmin, yok etti... Peki Lenin'in Stalin'in düşüncelerini savunmak uğruna hayatlarını verenler bokyoluna mı gitti? Ya hapishanelerde ömürlerini çürütenler? Adam sanki Amerika'nın casusu gibi... hiç kimse komünizme Gorbaçov kadar kötülük yapmamıştır. ...Yaşadığımız günlerin tadını çıkarmaya bakın çocuklar, çünkü benim gelecekte umudum yok... gelecek güzel değil, kötü şeyler getirecek, gelecek karanlık" (Buyrukçu,1998, 46-47).

Akan Sular Şarap Olsa romanında Erhan'ın Almanya'yla ilgili eleştirilerinde siyasi sorunların etkileri görülmektedir. Romanda, Türkiye ve Almanya arasındaki siyasi ve ekonomik ilişkilerin insanlar üzerindeki olumsuz etkileri dikkat çekmektedir. Toplumdaki birçok insan hayatını idame ettirebilmek ve maddi kazanç sağlamak amacıyla başka ülkelere göç eder. Bir dönem Almanya'ya yapılan göçlerde insanların işçi olarak gidip fiziksel ve bedensel olarak nasıl ezildikleri eserlerde altı çizilen durumlardandır.

"...Almanya eski Almanya değil; duvarın yıkılması, doğu-batının birleşmesi, Nazilerin dehşet saçan örgütler hâline gelmesi, Almanya'nın saygı duyulan güvenli düzenini kararttı, ... Evet, birleşmenin faturasını yabancı işçiler, özellikle seksenden sonra, 'istenmeyen kişi' ilân edilen Türkler ödüyor. İşsizlik arttı, dediği gibi Nazizm hortladı, ırkçılar azdı, daha doğrusu azdırıldı" (Buyrukçu,1998, 314-315).

Siyasi olayların insanlar üzerindeki olumsuz etkilerine bir örnek de Yunus'un babası Yusuf'un yaşadıklarıdır. Yusuf'un komünizme adanmış hayatında hayal kırıklığına uğraması psikolojik olarak büyük bir çöküş yaşamasına neden olmuştur. İnsanların hayatlarına yön veren ideolojik düşünceler ve toplumun geneline egemen olan gücün yarattığı siyasi baskı önemli bir sorundur.

"Komünizmin çöküşüne çok üzüldü," dedi Yunus şok etkisini yaratmasını amaçlayan bir sesle. "Boyuna tekrarladığı sözler şunlardı; 'Peki bunca emek, bunca uğraş, bunca umut, bunca şehit boşa mı gitti? Kapitalizme boyun eğmemek için mücadele eden ve hayatlarını kaybeden yüz milyondan fazla insan boku bokuna mı öldü?" (Buyrukçu,1998, 112).

Dışardaki Rüzgâr adlı romanda Erdal, çevresi tarafından sevilen ve değer verilen bir kişi olmasına rağmen siyasi görüşlerinden dolayı ötekileştirilmiştir. Bu durum siyasetin toplumun her alanında etkin bir rol oynadığını ve insan ilişkilerinde olumlu ya da olumsuz etkilere sahip olduğunu göstermektedir. Erdal, işinde başarılı olmasına rağmen farklı siyasi görüşe sahip olduğu için haksızlığa uğrar: "...Erdal, CHP eğilimliydi ve buradaki müdürlerin, şeflerin hepsi DP'liydi ve nicedir Erdal'a, Erdal gibilere dış biliyorlardı. Yedi sekiz arkadaşını uzaklara sürmüşlerdi, sürüyorlardı, süreceklerdi" (Buyrukçu,1998, 33). Buyrukçu, Erdal'ın yaşadığı durumla toplumdaki çoğu insanın susturulmuş, bastırılmış olmalarını eleştirdiği gibi insanların haklarını savunmaları gerektiğini düşünmektedir.

"... 'Her mahallede bir milyoner' yaratacağını söyleyen ve yaratan, varlıklı kesimi daha da varlıklı yapan, yoksul kitlelere devletin değil de -onların- refah ve mutluluk sunacağını anlatanların başında buldukları Demokrat Parti'yi iktidardan düşürmedikçe bu kangrenli sistem yürürlükte kalacaktı. (Buyrukçu,1998, 44).

Yazar, roman kahramanlarından Samim'in ajandasında; toplumda yaşanan sosyal, siyasi, ekonomik sorunların gazete haberi gibi kısa bilgilerini vermesi, yaşanan gerçeklikleri okuyucuya aktarmaktadır. Roman yapısı dışında içerik bakımından ansiklopedik bilgi niteliğinde güncel sorunlar ve bilgiler içermesiyle de tezli roman niteliği taşımaktadır.

"...Demokrat Partinin tartışılan, eleştirilen yanlarını not etmişti. ...6/7 Eylül olaylarına on sayfa ayırmıştı. Selanik'teki Atatürk'ün doğduğu eve atılan bombadan başlamış, Beyoğlu'ndaki dükkânların, mağazaların yağma edilmesini, komünistlerin tutuklanmalarını anlatarak bitirmişti. ...1959 yılı ajandasını okumaya koyuldu. Castro'nun başlattığı ihtilal başarıya ulaşmış, Batista uçakla Dominik'e kaçmıştı. ...Türk hükümetinin yatırım programını incelemek üzere bir Dünya Bankası heyeti gelmişti. Milletvekili maaşları 4480 liraya yükselmişti. ...Üçlü Kıbrıs görüşmelerine katılmak üzere Londra'ya gitmekte olan Başbakan Adnan Menderes'i ve Türk delegasyonunu taşıyan uçak Gatwick havaalanı yakınlarında düşerek parçalanmış, en arkada olan Menderes kurtulmuş, 14 kişi şehit olmuştu. ...C.H.P. Meclis Grubu "Dini siyasete alet edenlerin yurdu felakete götüreceklerini," belirten bir bildiri yayımlamıştı. (Buyrukçu,1998, 284-288).

Dar Sokaklardaki Duman adlı romanda yaşanan sorunların siyasi boyutları diğer romanlara göre daha farklı bir şekilde ifade edilmektedir. Naci ve ailesi Balkanlarda yaşarken, siyasi sorunların çoğalıp iç savaş-kargaşaya neden olmasından dolayı İstanbul'a göç ederler. Siyasi sorunlardan dolayı oluşan iç savaş olgusu önemli bir sorundur. Naci'nin dayısı, Balkanlarda topraklarını korumak adına savaşın zor şartlar altında hayatta kalma mücadelesi vermiştir. Yaşanan çatışmalar dayısı ve mücadele eden komitacıların hayatlarında bireysel açıdan olumsuzluklara ve sağlıksız bir psikolojiyle yaşamalarına neden olmaktadır.

"...Komitacılık yıllarında sürekli hareket hâlindeydi arkadaşlarıyla. Dağlara çıkıyor, vadilerde gizleniyor, güven sağlanınca ovalarda yürüyor, kaçanları kovalıyorlardı. Köylere baskınlar veriyor, Türkleri vahşice öldürenlerin evlerini talan ediyor, ellerine geçirdikleri paraların, malların büyük bir bölümünü yoksullara, çaresizlere dağıtıyorlardı. Katilleri ya oracıkta kurşunluyor ya da hapishanelerdeki dostlarını kurtarmak amacıyla rehin alıyorlardı. İşlerini bitirince eylemlerini gerçekleştirdikleri bölgelerden çekiliyor, yeni bir baskının hazırlıklarını yaparken Rum, Bulgar dilberleriyle sevişiyor, her an ölebileceklerini düşünmenin yarattığı bir hınçla eğleniyorlardı. (Buyrukçu,1992, 90-91).

Gürültülü Birkaç Saat adlı romanda yer alan kahramanlar, genellikle siyasi görüşlerinden sorun yaşayan kişilerdir. Romanın kurgusu çoğunlukla karakterlerin diyaloglarıyla şekillenmekte ve arka planda günlük hayatta yaşadıkları bireysel sorunlar ve temelindeki siyasi sorunlar bu kurguya kaynaklık etmektedir. Türkiye'nin siyasi tarihinde "22 Şubat, 27 Mayıs, 6-7 Eylül" gibi önemli olayların hayatlara ve topluma olan etkilerini eleştirel bir şekilde dile getirirler. Toplumda birçok insanın siyasi görüşlerinden dolayı tutuklanıp cezalandırıldığı, siyasi görüşü olmayan veya aktif bir siyasi eylemi olmadığı halde birçok insanın da suçsuz yere yargılandığı belirtilmektedir. Siyasi sorunların toplumsal etkisinin büyüklüğünde propagandaların etkisi de vurgulanmaktadır.

Siyasetin ele alındığı diğer bir noktayı ise halkın bilinçsizliğinden kaynaklanan ve insanların fanatik bir şekilde bağlı olduğu siyasi görüşlerinden çıkan çatışmalar oluşturmaktadır: *"...Üniversite çevrelerinde, meclislerde konuşulan ama halka duyurulmaması için titizlikle üstünde durulan iktisadi, siyasi ve*

sosyal meseleler, radyolar, gazeteler, bilimadaları, yazarlar aracılığıyla halkın günlük yaşantısına aktarılmıştır. 27 Mayıs'ın önemi burdadır. 27 Mayıs belli gruplara hizmet etme zihniyetini ykmuş, halka hizmet etme sloganını ortaya çıkarmış ve eyleme geçme fırsatı yaratmıştır." (Buyrukçu,2015:267-270). Yazar, eserlerinde kahramanlarının siyasi sorunlardan kaynaklanan psikolojik sorunlarını ve toplumsal baskıların onlar üzerindeki etkisini de göz ardı etmemiştir.

"...“6-7 Eylül olaylarında da öyle yaptılar ya. Beni götürdüler. Evdeyim. Köyden de misafirler gelmiş. Geç vakte kadar oturduk, yattık sonra. Sabah uyanınca bir de duydum ki... Hemen karıya, ‘yandık’ dedim, bizi alıp götürcekler gene ve ertesi günü dediğim gibi alıp götürdüler, üç ay içerde tuttuktan sonra bıraktılar,” dedi Tarık" (Buyrukçu,2015, 144).

Gece Bitmedi romanında Ali ve Meral, toplumu önemli derecede etkileyen sosyal sorunlara kayıtsız kalmadıkları görülmektedir. Toplumdaki yoksul insanlar, birçok sorunla mücadele etmelerine rağmen bu sorunların kendilerinin kaderi olarak görmektedirler. Yaşadıkları kötü şartları ve olumsuzlukları iyiye dönüştürmek gibi bir mücadelelerinin olmayışı önemli bir sorundur. Romanda insanların elektrik ve su gibi temel ihtiyaç kaynaklarından yoksun yaşamaları toplumun her alanını önemli derecede etkilemektedir. Bu şartlardan daha çok yoksul kesimin etkilendiği ve bu çaresizliğe alışıp kabul ettikleri belirtilmektedir.

"Biz gene yıkanabiliyoruz, bazı semtlerde aylardır su akıyor. dedi Ali. Elektrikler kesiliyor. Karanlık, susuzluk, sıkıntı, bilmem ne. ...Yaşayamayacağız. dedi Ali, Yapıda bir çürüklük var. Temeller sağlam, duvarlar sağlam ama içi doğru dürüst düzenlenmemiş, her gelen hükümet kendi kültür düzeyine göre, kendi zevk düzeyine göre döşemiş odaları... böyle olunca da ortaya acayip bir şey çıkmış" (Buyrukçu,1995, 179).

Sonuç

Muzaffer Buyrukçu, 1950-2000 yılları arasında Türk Edebiyatında öykü, günlük ve roman türlerinde birçok eser yayımlamıştır. Buyrukçu'nun incelenen romanlarında yazarın "toplumcu gerçekçilik" esasında eserlerini oluşturduğu ve sosyal, siyasi, ekonomik ve kültürel sorunları ele aldığı görülmektedir. Bu sorunlar sosyal sorunlar başlığı altında; kent/kentli-taşra/taşralı gibi kutuplaşmaları, toplumdaki yozlaşma, toplumda alt-üst sınıf şeklinde sınıf ayrımcılığı, zengin-fakir zıtlığıyla yoksulluk ve siyasi görüşlerden kaynaklı sorunlar olarak yer almaktadır.

"Cumhuriyet dönemi romanının 1960'lara kadar siyasal, dolayısıyla sınıfsal soruna özel bir önem verdiği söylenebilir. Türkiye'de gelişkin bir işçi sınıfı ancak bu tarihten sonra oluşmaya, sanayi işçisi kentlerde ancak bu tarihten sonra yoğunlaşmaya başlayabildiği için, romancılar dikkatlerini sınıf antagonizmalarının daha kolay görülebildiği kırsal alana çevirmiş, mülkiyet ve bağımlılık ilişkilerinin sonuçlarını köy ve kasaba ortamında izlemeye çalışmışlardır"(Oktay, 2002,268).

Romanlarda işlenen sosyal sorunlar bireylerin hayatlarında bıraktıkları toplumsal siyasi ve ekonomik açıdan olumsuz etkileri açısından irdelenmektedir. "1946-1980 romancılığında üzerinde durulmuş konulardan biri de geçiş dönemi şehir insanının bunalımları ve aydın sorunudur. Başlıca temler arasında: Küçük burjuva aydınının dramı ve yalnızlığı; aydın insanın sorumluluğu; aydınlar arası münasebetler; Atatürk devrimlerine karşı çıkanlarla onları yaşıtmak azminde olanlar; taşrada halkla

ve çevreyle uyum sağlayamayan aydınlar konusu dikkat çekmektedir”(Okur, 2002,75). Bu konuyu işleyen yazarlarımız arasında Muzaffer Buyrukçu da vardır.

Sosyal sorunların toplum yapısı ve kurallarına olan olumsuz etkileri yozlaşma ve sınıf ayrımcılığı gibi kutuplaşmalara neden olmaktadır. Buyrukçu, incelenen romanlarda Türk toplumunun sosyal, siyasi ve ekonomik anlamda yaşadığı sorunları gerçekçi bir şekilde ifade etmektedir.

Bu çalışma hem edebi alanda hem de sosyolojik alanda Türk toplum yapısını ve bu yapının bireylerin yaşam mücadelelerine etkisini gerçekçi bir şekilde göstermesi açısından önemlidir. Buyrukçu, Türk edebiyatında kahramanlarının canlılığı ile okurun hoşuna giden edebi eserler yaratmanın yanı sıra kahramanlarını yaşattığı gerçekçi çevre ve şartlarla onlara verdiği mesajlarla tarihî, edebî ve sosyolojik bir kaynak niteliği taşıyan romanlar oluşturması bakımından da önemlidir. Bu eserler edebiyat-psikoloji, edebiyat-sosyoloji ve edebiyat-siyaset ilişkilerinin örnekleri olarak da değerlendirilebilirler.

Kaynakça

- Afşar, T. S. (2015). Türkiye’de Şiddetin “Kadın Yüzü”. *Sosyoloji Konferansları*, No:52.
- Buyrukçu, M. (1992). *Dar Sokaklardaki Duman*. İstanbul: Cem Yayınevi.
- Buyrukçu, M. (1995). *Gece Bitmedi*. İstanbul: Cem Yayınevi.
- Buyrukçu, M. (1998a). *Akan Sular Şarap Olsa*. İstanbul: Telos Yayınevi.
- (1998b). *Dışardaki Rüzgâr*. İstanbul: Gendaş Yayınevi.
- (1998c). *Ucu Güllü Kundura*. İstanbul: Cumhuriyet Kitapları.
- Buyrukçu, M. (2001a). *Tanzimat’tan Bugüne Edebiyatçılar Ansiklopedisi*. (c.1, ss.). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- (2001b). *Gürültülü Birkaç Saat*. İstanbul: Kırmızı Kedi Yayınevi.
- Buyrukçu, M (2017). *Bir Olayın Başlangıcı*. İstanbul: Kırmızı Kedi Yayınevi.
- Büyük Türkçe Sözlük (2000). Ankara: Türk Dil Kurumu.
- Demirci, İ. (2002). Romanımızın 27 Yılına Bakış(1923-1950). Hece Roman Özel Sayısı, Yıl:6, Sayı:65/66/67, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Harvey, D. (2002). “Sınıfsal Yapı ve Mekânsal Farklılaşma Kuramı”, Ayten Alkan, Bülent Duru (Der. ve Çev.), *20. Yüzyıl Kenti*, Ankara: İmge Yayınev.
- Kekeç, A. (2002). Darbeler ve Romanlar, , Hece Roman Özel Sayısı, Yıl:6, Sayı:65/66/67, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları,s.83-97.
- Konuk, Nebiye (2015) *Bir Şehirli Kimliği Göstergesi Olarak İstanbulluluk*, İstanbul: İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür A.Ş. Yayınları.
- Köse, A. H. ve Bahçe, S. (2019). “Yoksulluk” Yazının Yoksulluğu: Toplumsal Sınıflarla Düşünmek. *Praksis19*, S., s.
- Mardin, Ş. (2017). *Türkiye’de Toplum ve Siyaset*, İstanbul: İletişim Yay.
- Narlı, M. (2013). Romanlar ve Taşralar: Türk Romanında Taşra Algıları Üzerine Bir Değerlendirme. *Bilig*, S.64

Okur, E. (2002). Çok Partili Demokrasi Dönemi Türk Romanı, Hece Roman Özel Sayısı, Yıl:6, Sayı:65/66/67, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları,s.67-81

Oktaç, A. (2002). Siyasal Roman Üzerine, Hece Roman Özel Sayısı, Yıl:6, Sayı:65/66/67, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, s,267-280.

Özkırımlı, A. (1988). *Cumhuriyet* Dergi Eki, s. 4.

Seçici Kurul. (1994). *Cumhuriyet* Dergi Eki, s. 5.